

KÁRPÁTALJAI KULTÚRKRÓNIKA

2013. DECEMBER – 2013. JANUÁR

ELISMERÉSEK

(2013 DECEMBERÉBEN)

* A Munkácsi 3. sz. Rákóczi Ferenc Középiskolában első alkalommal adták át a **Kiss Gyula** kárpátaljai születésű tanár által 2012-ben létrehozott a Magyar Kultúráért Kárpátalján pénzalap díjait, mely a Kárpátaljai Ferences Misszió Alapítvány keretein belül működik. A pénzalap célkitűzései között szerepel a magyar néptánc, a rovásírás, a magyar nyelv és irodalom, illetve a magyar történelem oktatásának támogatása és segítése a kárpátaljai magyar tannyelvű iskolákban, valamint a kiemelkedő teljesítményt elért kárpátaljai pedagógusok jutalmazása. A díjakat **Kacsó András** nyújtotta át először azon diákok felkészítő tanárainak, akik a KMPSZ által szervezett Karádi helyesírási versenyen, az Édes anyanyelvünk nyelvhasználati versenyen, a Költészet napi szavatóversenyen, a Drávai Gizella nyelvhasználati versenyen, a Kazinczy szépkiejtési versenyen, valamint a

Kárpátaljai Magyar Cserkészszövetség által szervezett Forrai Sándor rovásírásversenyen első helyezést értek el. A díjazottak: **Barta-Nyisták Gabriella** (Beregszászi Magyar Gimnázium), **Kovács András** (Nagyberegai Református Líceum), **Czébely Lajos** (Viski Kölcsey Ferenc Középiskola), **Katkó Éva** (Beregszászi 6. sz. Általános Iskola), **Bakó Katalin** (Mezőkaszonyi Középiskola), **Bíró Irma** (Vári II. Rákóczi Ferenc Középiskola), **Zsoldos Anita** (Gáti Kovács Vilmos Középiskola), **Katona-Mironova Berta** (Nagydobronyi Középiskola), **Riskó Márta** (Beregszászi Magyar Gimnázium), **Palkó Adrien** (Verbóci Középiskola), **Bíró Gabriella** (Derceni Középiskola), **Szeles Viktória** (Viski Kölcsey Ferenc Középiskola) és **Kovács Ágota** (Csomai Középiskola). Ezután a Kedvenc kárpátaljai tanárom és tanítóm 2013 díjak átadása következett. A nyerteseket internetes szavazás alapján választották ki 102 tanár és 29 tanító közül. Egy hónap alatt ötezer látogató csaknem kétezer szavazatot

adott le. A tanár kategóriában **Bimba Csilla** bátyúi történelem tanárnő lett a győztes, a tanítók közül pedig **Ruszinó Andreára** (Bátyúi Középfiskola) szavaztak a legtöbben. A magyar néptáncoktatás támogatása és elősegítése jegyében meghirdetett pályázat díjait **Perduk János** nyújtotta át a huszti magyar, a kisbégányi, a mezőegcsei általános iskolák, a nagyszőlősi, a verbőci, a viski, a técsői, a beregszászi Kosuth Lajos, a kisdobronyi, az ungvári Dayka Gábor magyar középiskolák néptánc csoportjainak, valamint a téglási amatőr néptánc csoportnak.

* A Kárpátaljai megyei tanács decemberi ülésén a helyi önkormányzatok napja alkalmából A régió fejlesztéséért emlékéremmel ismerték el **Brenzovics Lászlónak**, a KMKSZ alelnökének a Kárpátaljai Megyei Tanács költségvetési állandó bizottsága elnökének munkáját.

(2014 JANUÁRJÁBAN)

* Szatmárcsekén a Magyar Kultúra Napja alkalmából Kölcsey-emlékérmet vett át **Vári Fábrián László** József Attila-díjas költő.

* Az *Együtt* című irodalmi-művészeti-kulturális folyóirat szerkesztőbizottsága *Együtt Nívódíjban* részesítette a Nagyberegen élő **Bartha Gusztáv** író.

* A magyar társadalmi és kulturális élet fejlesztése érdekében kifejtett eredményes tevékenység elismeréseként a Magyar Nyelv és Kultúra Nemzetközi Társasága – Anyanyelvi konferencia díszoklevelében részesült: **dr. Spenik Sándor**, az UNE Humán-Természettudományi Magyar Karának dékánja, **Varga Katalin**, a Credo Verseneklő Egyesület és a Csipkés Egyesület énekes, **Jakab István** koreográfus, **Tótik Enikő**, a Tiszal, a Kárpátaljai Megyei Állami Televízió és Rádió Társaság magyar szerkesztőségének riportere, **Matl Péter** munkácsi szobrászművész, **Gulácsy Éva**, a Munkácsi Szent István Római Katolikus Gimnázium magyar szakos tanára, **Kurmai-Ráti Szilvia** meseíró, a Bagolyvár Báb-színház Társulat tagja, **Szilágyi Sándor** szobrász, az ArtTisza Művészeti Egyesület elnöke, **Kovács András**, a Nagyberegi Református Líceum magyar nyelv és irodalom szakos tanára, **Pösze Roland** g. k. parochus, a Karácsfalvai Sztojka Sándor Líceum lelkész-igazgatója, **Pallagi Ágnes** könyvtáros, a Péterfalvai Községi Könyvtár vezetője, **Brik Irma** tanár, a Péterfalvai Református Líceum igazgatója, **Czébely Lajos** író, helytörténész, a viski Kölcsey Ferenc Középfiskola magyar nyelv és irodalom szakos tanára.

* A MÉKK által odaítélt Ortutay-Díjban részesült: **Ambrus**

Pál tanár, a Técsői Református Líceum nyugalmazott igazgatója.

* A KMMI Életmű Munkácsy Mihály emléklakettjét kapta: **Finta Éva** (Beregszász-Sárosatak, 1954) költő, **Tárczy Andor** (Ungvár, 1953) költő, **Weinrauch Katalin** (Beregszász, 1944) gyermekíró, **Turák Angéla** (Ungvár, 1934) képzőművész.

* KMMI Életmű-díszoklevélben részesült: **Ohár Katalin** (Beregszász, 1954) népművész, **Ortutay Zsuzsa** (Beregszász, 1944) keramikus, **Földessy Péter** (Munkács, 1944) festőművész, **Balogh Irén** (Beregszász, 1944) újságíró, **Hidi Endre** (Nagydobrony, 1944) fazekas, **Derceni Viola** (Kígyós, 1934) hímező, **Kótyuk István** (Ungvár, 1934) nyelvész, **Darabán János** (Rahó, 1934) festő.

ESEMÉNYNAPTÁR

DECEMBER

* A Kárpátaljai Megyei Filharmonióban a Cantus kamarakórus koncertet adott Márton István zeneszerző születésének 90. évfordulója alkalmából.

* Munkácson **Ft. Majnek Antal** OFM munkácsi megyéspüspök a vár-múzeumban megnyitotta a „Megújuló

épített örökségünk – értékmentés a Kárpát-medencében” címmel a Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt. és a Teleki László Alapítvány közös kiállítását. **Diószegi László**, a Teleki László Alapítvány igazgatója bemutatta a Kárpát-medencében 1999–2012 között a magyar kormány támogatásával megújult magyar vonatkozású építészeti örökséget.

* A beregszászi Európa-Magyar Házban az *Együtt* című irodalmi, művészeti és kulturális folyóirat idei 6. számának bemutatóján **Vári Fábián László**, a szerkesztőbizottság elnöke szemlélte a folyóiratban megjelent műveket. Elégedettségének adott hangot, mikor kijelentette: az utóbbi időben megszorodtak a kiadandó kéziratok, főleg a tanulmányok terén. Mi sem bizonyítja ezt jobban, minthogy a legutóbbi két szám akár tematikusnak is tekinthető, hiszen ezekben túlsúlyba kerültek a Kárpátaljával foglalkozó hely- és irodalomtörténeti jellegű dolgozatok. A szemlét követően a jelenlévők közül **Zubánics László**, az *Együtt* tanulmányrovatának szerkesztője, **Csordás László**, a lap olvasószerkesztője, valamint **Bartha Gusztáv** író és **Kurmai-Ráti Szilvia** meseíró vetette fel a folyóirattal kapcsolatos meglátásait. Felmerült többek között, hogy időszerű lenne a lap grafikai arculatának megújítása, s megfogalmazódott az igény egy, az *Együtt*

körül gyülekező csoport megalakítására, amely bizonyos időközönként véleményezné a pályakezdeők írásait, tanácsokat adna, illetőleg publikálási teret biztosítana a közölhető minőségű munkáknak.

* A beregszászi Európa-Magyar Házban a Magyar Mezőgazdasági Múzeum és a Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet szervezésében megnyílt *Az éltető víz* című nemzetközi vándorkiállítás. A színes táblákon gazdag fotó- és grafikai anyagot láthatnak az érdeklődők. A tárlat 2014. március 10-ig várja az érdeklődőket.

* *Karácsonyi csillag* címmel fél-évet záró, ünnepet köszöntő koncerttel ünnepelték a küszöbön álló karácsonyt a Beregszászi Művészeti Iskola dísztermében.

* A kárpátaljai születésű **Beregszászi Olga** énekesnő jótékonyági koncertet adott Beregszászban Száz perc száz emberért címmel.

* Szenteste előtti karácsonyi rendezvényre került sor a Péterfalvai Képtárban. A rendezvényt az intézmény igazgatója, **Perduk Beáta** nyitotta meg és köszöntötte az egybegyűlteket. Ezt követően a Péterfalvai Művészeti Iskola **Kokas Erzsébet** által vezetett Napsugár Hagyományörző Gyermekcsoportja karácsonyi dalokat adott elő a **Kokas Banda** zenei kíséretében, szólót énekelt **Paládi Attila**. Közreműködött

a művészeti iskola betlehemes csoportja, az Üvegtenger keresztyén együttes. A közös éneklés zárásaként **Seres János**, Máramaros-Ugocsa Református Egyházmegye esperese hirdetett Igét.

* Dobó Istvánnak és fivérének, Domokosnak állítottak ünnepélyes keretek közt domborműves emléktáblát egykori birtokaik központjában, az Ungvárhoz közeli Szerednyén, Magyarország Ungvári Főkonzulátusának támogatásával. Az emléktábla alkotója **Mihajlo Beleny** ismert ruszin szobrászművész. Az egri vár hős védője és testvére emléket megörökítő domborművet a szerednyei polgármesteri hivatal épületének falán helyezték el. Avatóbeszédet tartott **Emerih Krickij**, a ruszin-ukrán ajkú település polgármestere és **Bacsikai József** ungvári magyar főkonzul, aki bejelentette, hogy a jövő évben Dobó István Emlékmúzeumot alakítanak ki magyarországi támogatással a szerednyei polgármesteri hivatalban. Az Ungvári Nemzeti Egyetem turisztikai tanszéke azt tervezi, hogy a kelet-szlovákiai Dobóruszán lévő Dobó-emlékhely folytatásaként Kárpátalján Dobó Istvánról elnevezett turistaútvonalat létesít, amely ukrán oldalon Palágykomorócot és Szerednyét érinti majd.

* Az ungvári Magyar Házban a MÉKK és a KMMI vezetői, projektmenedzserei (**Fuchs Andrea**, **Sípos**

Attila és mások) évertékelő megbeszélést tartottak. **Dupka György** és **Zubánics László** elnök elemezte és végrehajtásra elfogadta a közös cselekvési programot, összeállították a 2014. év fontosabb kulturális rendezvényeinek naptárát. Ezek között kiemelt eseménynek számítanak a 100 évvel ezelőtt kitört I. világháború, a holokauszt és a „malenykij robot” 70. évfordulójához kötött rendezvénysorozatok.

* Évbúcsúztató találkozóra egybekötött fogadást adott Olekszandr Ledida, a Kárpátaljai Megyei Közigazgatási Hivatal elnöke a megyei nemzetiségi szervezetek vezetőinek tiszteletére. A ruszin, szlovák, román, orosz, cigány, német, zsidó, örmény, lengyel civilszervezetek vezetői mellett a rendezvényre meghívást kapott és elfogadta **Lizanec Péter**, a Kárpátaljai Magyar Tudományos Társaság elnöke, **Varga Éva**, a Kárpátaljai Magyar Könyvtárosok Egyesületének elnöke, **Rigó István**, a KMDFKSZ elnöke, **Dupka Nándor**, az UMDSZ Ifjúsági Szervezetének elnöke. **Fuchs Andrea** alelnök a MÉKK-et, **Köszeghy Elemér** alelnök az UMDSZ-t képviselte.

* November és december hónap folyamán hat különböző településen lépett fel a Péterfalvai Művészeti Iskola Kokas Erzsébet által vezetett Napsugár Hagyományőrző Gyermekcsoport. *Melegítsen a napsugár*

című műsorukban népzene, néptánc, adventi, Luca-napi és karácsonyi népszokások bemutatása is szerepelt. A hat állomásból (Tiszapéterfalva, Szőlősgyula, Fertősalmás, Nagypalád, Királyháza, Nevetlenfalva) álló rendezvénysorozat keretében a gyermekcsoport olyan településekre látogatott el, amelyekből bejárnak gyerekek a hagyományőrző foglalkozásokra. A hangszeres kíséretet a Kokas Banda tagjai biztosították. Az aktuális népszokások, hagyományok bemutatása sem maradt el. **Kokas Erzsébet** az adventi, Luca-napi és karácsonyi szokásokról beszélt.

* A Kárpátaljai Képző- és Iparművészek Révész Imre Társaság decemberi kiállítását ezúttal Ungváron a Kárpátaljai Megyei Néprajzi Múzeum kiállítótermeiben tekinthetik meg az érdeklődők. A RIT és a KMKSZ által szervezett reprezentatív kiállítás vendégeit **Angyal Gabriella**, a Kárpátaljai Megyei Néprajzi Múzeum igazgatója köszöntötte, majd a kiállítást **Balogh Dénes** ungvári magyar konzul nyitotta meg. **Magyar László**, a RIT elnöke elégedetten ajánlotta a műértő közönség figyelmébe a 2013-as esztendőben készült műveket.

*Háromnapos körútra érkezett Kárpátaljára **Farkas Zsolt**, a győri Széchenyi István Egyetem Zeneművészeti Intézetének tanára és felesége, **Várnagy Andrea** zongoramű-

az *Együtt* szerkesztőbizottságának elnöke, **Dupka György**, a MÉKK elnöke méltatta. Bemutatásra került az *Együtt* legújabb száma, a kiadvány tavalyi számairól **Csordás László** olvasószerkesztő szólt, majd a megjelent szerzők olvasták fel egy-egy írásukat.

* Az Ungvári 10. Számú Dayka Gábor Középiskolában 14. alkalommal rendezték meg a *Himnusz-mondó* versenyt a MÉKK szervezésében.

* A Magyar Kultúra Napja rendezvénysorozat keretében, a Munkácsy-év alkalmából író-olvasó találkozó volt a Munkácsi Állami Egyetem Humán-Pedagógiai Koledzse magyar tagozatának diákjaival. Sor került a díszvendég, **Kocsis Csaba** író (Berettyóújfalú), *Kádár vitéz* című történelmi regényének és újabb verseskötetének zenés bemutatójára. Közreműködtek az *Együtt* című irodalmi-művészeti-kulturális folyóirat szerzői.

* Megtartották a Magyar Kultúra Napja alkalmából az Ungvári Nemzeti Egyetem Magyar Tannyelvű Humán- és Természettudományi Karán megnyílt **Kocsis Csaba** *Szabad-e sírni...?* című fotó és fotógrafikai kiállítását.

* A Magyar Kultúra Napja rendezvénysorozat keretében a Péterfalvai Községi Könyvtárban író-olvasó találkozó zajlott le az *Együtt* című folyóirat szerzőivel. A rendezvény díszven-

dége volt **Kocsis Csaba** író (Berettyóújfalú), aki bemutatta a *Kádár vitéz* c. történelmi regényét és újabb verseskötetét.

ÚJ KÖNYVEK

MEGJELENÉS ALATT:

Fehérasszony dombja. Kárpátaljai magyar, ruszin történelmi és helyi mondák, legendák, regék, mesék... (Utószó: A helyi népi históriák és a történelmi források.) Összeállította, a jegyzeteket és az utószót írta: Dupka György és Zubánics László. A kiadvány megjelenését a Bethlen Gábor Alap (BGA) támogatja. Kárpátaljai Magyar Könyvek. Ungvár-Budapest, Intermix Kiadó, 2014.

Bartha Gusztáv: *A gabonafarokas legendája*. Válogatott novellák, 1988-2012. Illusztrációk: Matl Péter. A kiadvány megjelenését a Nemzeti Kulturális Alap (NKA) támogatja. Kárpátaljai Magyar Könyvek. Ungvár-Budapest, Intermix Kiadó, 2014.

ELŐKÉSZÜLETBEN:

Dupka György: *A szovjet hatóság megtorló tevékenysége Kárpátalján 1944-1991 között*. (Történelmi, szociográfiai hatásvizsgálat levéltári források, dokumentumok alapján). Történelmi szociográfia. Kárpátaljai Magyar Könyvek. Intermix Kiadó,

Ungvár-Budapest, 2014. Kiadását a Nemzeti Kulturális Alap támogatja.

Csordás László: *A szétszóródás árnyékában.* (Tanulmányok, esszék, kritikák). Kárpátaljai Magyar Könyvek. Intermix Kiadó, Ungvár-Budapest, 2014. Kiadását a Nemzeti Kulturális Alap (NKA) támogatja.

Ferenczi Tihamér: *A magány templomában.* Versek. Kárpátaljai Magyar Könyvek. Intermix Kiadó, Ungvár-Budapest, 2014. Kiadását a Nemzeti Kulturális Alap (NKA) támogatja.

Nagy Zoltán Mihály: *Ünnep Szodomában.* Regény. Kárpátaljai Magyar Könyvek. Intermix Kiadó, Ungvár-Budapest, 2014. Kiadását a Nemzeti Kulturális Alap (NKA) támogatja.

Dupka György: *Népiártás Kárpátalján.* Elhurcolt magyarok, németek és más népek sorsa. Történelmi szociográfia. Kárpátaljai Magyar Könyvek. Intermix Kiadó, Ungvár-Budapest, 2014. Kiadását a Nemzeti Kulturális Alap (NKA) támogatja.

Összeállította: Dupka György